Перспективи подальшого дослідження бачимо в продовженні опису розвитку української перекладацької традиції та перекладознавства.

Література

Гете Й. В. Переводы // Западно-восточный диван / Й. В. Гете. – М. : Наука, 1988. – С. 324–329. *Зеров М. К.* Нове українське письменство // Українське письменство / М. К. Зеров; упоряд. М. Сулима; післям. М. Москаленка. – К. : Вид-во Соломії Павличко „Основи", 2002. – С. 5–104. *Кальниченко О. А.* Історія перекладу та думок про переклад у текстах та коментарях. Ч. 1. Загальні питання. Стародавні часи: Навч. посіб. для студ. ВНЗ / О. А. Кальниченко, В. О. Подміногін. – Х. : Вид-во НУА, 2005. – 132 с. *Кочур Г. П.* Здобутки й перспективи / Г. П. Кочур // Всесвіт. – 1968. – № 1. – С. 92–97. *Коломієць Л. В.* Еволюція напрямів в англо-українському поетичному перекладі кінця XIX початку XX століття.: автореф. дис. / Київ. нац. ун-т ім. Т. Шевченка / Л. В. Коломієць. – К., 2006. – 41 с. *Москаленко М.* Нариси з історії українського перекладу / М. Москаленко // Всесвіт. – 2006. – № 1–2. *Шмігер Т. В.* Забутими сторінками українського перекладознавства 1920-х років / Т. В. Шмігер // Григорій Кочур у контексті української культури 2-ої половини XX віку: Матеріали Всеукр. наук. конференції (Львів, 14-15 жовтня 2005 р.) / ЛНУ ім. І. Франка. – Львів: Видавн. Ценр ЛНУ ім. І. Франка, 2007. – С. 109–115. *Шмігер Т. В.* Перекладознавчий доробок Миколи Зерова / Т. В. Шмігер // Вісник Львів. ун-ту. Серія іноземні мови. – 2005. – Вип. 12. – С. 289–296. *Шмігер Т. В.* Історія українського перекладознавства 20 сторіччя: ключові проблеми та періодизація: Автореф. дис. на здобуття наукового ступеня канд. філол. наук: 10.02.03 / Київський нац. ун-т ім. Т. Шевченка. – К., 2008. – 20 с. *Aveling H. A* Short History of Western Translation Theory // Text, 2004, Vol. 8, No 1. Web-site: http://www.textjournal.com.au/textindx.htm *Chesterman A.* Memes of Translation: The Spread of Ideas in Translation Theory / A. Chesterman. – Amsterdam: John Benjamin, 1997. – C. 20–49. *Venuti L.* Translation, History, Narrative / L. Venuti // Meta. – Volume 5, № 3. – P. 800–816. *Steiner G.* After Babel: Aspects of Language and Translation / G. Steiner. – London, Oxford and New York: Oxford University Press, 1975.

СИНДЕГА Р.Є.
(Національний університет „Львівська політехніка")

ОСОБЛИВОСТІ ПЕРЕКЛАДУ АНГЛОМОВНОЇ ТЕРМІНОСИСТЕМИ ГАЛУЗІ КОМП'ЮТЕРНИХ НАУК ТА ІНФОРМАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ

В умовах кардинальних змін у всіх сферах людської діяльності сучасного світу, спричинених процесами глобалізації, розвитком фахового спілкування у мережі Інтернет, збагаченням словникового складу багатьох мов, зокрема англійської, значною мірою зросла потреба як у вдосконаленні методики перекладу фахових текстів та термінології, так і у дослідженні перекладознавчих проблем.

У даній статті представлено результати дослідження проблеми перекладу англомовних комп'ютерних термінів. Актуальність та вагомість такого роду досліджень в умовах глобальної комп'ютеризації не викликає сумніву, адже стрімкий розвиток комп'ютерних технологій, спричиняючи розвиток відповідної фахової мови, неминуче породжує необхідність всебічного розуміння нових термінів та їх адекватного перекладу.

Мета даної статті – проаналізувати способи перекладу, які застосовуються для інтерпретації англомовних комп'ютерних термінів засобами української мови та визначити особливості перекладу відповідної фахової мови.

Для досягнення даної мети ставимо наступні завдання: визначити функції перекладу, дослідити особливості термінологічних одиниць текстів з проблем комп'ютерних наук та інформаційних технологій, проаналізувати вимоги до

перекладу терміносистеми фахових текстів, представити окремі англомовні терміни та їх українські відповідники.

Предметом дослідження є визначення комплексу перекладацьких трансформацій та здійснення порівняльного аналізу англійських та українських комп'ютерних термінів, що позначають певні об'єкти та процеси відповідної галузі.

Об'єктом дослідження є термінологічні одиниці англомовних текстів з проблем комп'ютерних наук та інформаційних технологій і їх українські відповідники.

Проблему досліджували такі лінгвісти, як Л.С. Бархударов, Т. Р. Кияк, Є.М. Єнікєєва, О.О. Селіванова та інші. Проте питання особливостей перекладу англомовних ком'ютерних текстів у сфері комп'ютерних наук та інформаційних технологій висвітлено недостатньо і потребує глибокого аналізу та систематизації з огляду на вагомість даної проблеми в контексті сучасної глобальної комп'ютеризації суспільства.

У наш час переклад виконує інформаційну та комунікативну функції, а, отже, переклад – це засіб забезпечення інформації та можливості комунікації між людьми, що розмовляють різними мовами. Як наголошує Л.С. Бархударов, переклад – це складне багатогранне явище, окремі аспекти якого можуть бути предметом дослідження різних наук [Бархударов 1969, с. 65].

Комп'ютерна лексика англійської мови має специфічні особливості. Одна з них – притаманність окремим термінам образності. Хоча в цілому науково-технічні тексти характеризуються відсутністю емоційності та стилістичною нейтральністю, окремі комп'ютерні терміни мають яскраво виражений відтінок конкретної образності, наприклад, термін *mouse*, що позначає устрій для регуляції пересування курсору, зовні дійсно нагадує мишу, а назва програми *Windows* базується на схожості принципу надання інформації у вигляді вікон на дисплеї комп'ютера. Цю особливість необхідно враховувати під час перекладу українською мовою.

Основною вимогою до перекладу англомовних термінів є повне збереження їх семантичного наповнення. Український еквівалент, функціонуючи у певній фаховій мові також є терміном, а отже повинен відповідати основним характеристикам терміна, до яких, як наголошує Т.Р. Кияк, відносяться: відсутність синонімії в одній галузі, обмеження багатозначності, точність і повнота терміна, відсутність експресивності, евфонія, оптимальний рівень інтернаціоналізації та, особливо, вмотивованість термінів, яка є актом відображення однієї або багатьох ознак предметів у його назві засобами мови, показником "виправданості" найменування [Кияк 1993, с. 33–34]. Займаючи певне місце в термінологічній структурі української мови, терміни-відповідники досить часто і швидко, що передусім стосується комп'ютерної терміносистеми, отримують статус загальновживаної лексики.

Основна складність перекладу науково-технічних текстів і, передусім, перекладу термінів, полягає у розкритті та передачі іншомовних фахових реалій засобами української мови. Обов'язковою умовою повноцінного перекладу будь-якого фахового тексту, особливо комп'ютерного, є повне розуміння його перекладачем. Механічний переклад термінів, без проникнення у їх сутність, без знання самих явищ, процесів та механізмів, про які йдеться в оригіналі, може призвести до грубих помилок у перекладі. Перекладач повинен детально вивчити галузь науки і техніки, в якій він працює. Тільки тоді він зможе сміливо користуватися відповідними термінологічними словниками.

У текстах з проблем комп'ютерних наук та інформаційних технологій часто зустрічаються елементи новизни, що зумовлено стрімким розвитком комп'ютерних технологій та розширенням всесвітньої мережі Інтернет. Вони є особливо цікавими, проте пов'язані з вживанням нових термінів, ще не зафіксованих у словниках. Зрозуміло, що такі випадки можуть створювати серйозні проблеми для перекладача.

На нашу думку, основна умова подолання цих труднощів полягає у детальному аналізі описуваного явища і передачі його термінами, що вже є усталеними в науці. Актуальні наукові проблеми, найновіші технічні винаходи і відкриття висвітлюються у друкованих виданнях, до яких і повинен звертатись перекладач.

Основними способами перекладу термінів, як наголошує Є.М. Єнікєєва, є транслітерація/транскрипція, транскодування, калькування, а також описовий та еквівалентний переклад. [Єнікєєва 2001, с. 54-59]. Способом транслітерації/транскрипції перекладено, наприклад, наступні англійські терміни: *operator (оператор), monitor (монітор), portal (портал), server (сервер), laser (лазер), decoder (декодер), processor (процесор), scanner (сканер), printer (принтер), indicator (індикатор), buffer (буфер), hacker (хакер); tuner (тюнер), computer (комп'ютер), browser (браузер), site (сайт), provider (провайдер), display (дисплей), driver (драйвер), cartridge (картридж), interface (інтерфейс).*

За нашими спостереженнями, під час перекладу комп'ютерних термінів транскрипція та транслітерація рідко застосовуються у чистому вигляді. Частіше використовують транскрипція із збереженням елементів транслітерації.

Для адекватного перекладу термінів, виражених одним словом, необхідно враховувати, що подвоєння приголосних між голосними не передається, як, наприклад, у випадку з терміном *processor – процесор;* літера *r* у кінці терміна передається як звук [*r*], незалежно від того, чи вимовляється він у слові-джерелі, наприклад: *monito**r** – моніто**р**, scanne**r** – скане**р**.*

Способом адаптованого транскодування перекладено наступні терміни: *profile – профіль, matrix – матриця, domain – домен, card – карта.*

Цьому шляху перекладу притаманні такі особливості, як використання в українській мові пом'якшення в кінці слова (*модуль)*, родового закінчення в мові під час перекладу термінологічних словосполучень (device modification *модифікація пристрою)*, однієї приголосної замість подвоєння приголосних між голосними (*buffer – буфер*).

Калькування – це спосіб перекладу лексичної одиниці оригіналу шляхом заміни її складових частин (морфем або слів) їх лексичними відповідниками у мові перекладу. Аналізуючи калькування, О.О. Селіванова виділяє словотвірні, семантичні, словотвірно-синтаксичні та синтаксичні кальки та наголошує, що калькування є одним із процесів поповнення лексичного складу мови [Селіванова 2006, с. 199-200]. Калькування частіше застосовується для перекладу термінологічних словосполучень. За нашими спостереженнями, нерідко в процесі перекладу комп'ютерних термінів транскрипція і калькування використовується одночасно. Наведемо наступні приклади: *control panel – панель управління, matrix printer – матричний принтер, file system – файлова система.*

У випадку, коли термін ще не увійшов у вживання у певній галузі науки чи техніки у мові перекладу і потребує свого тлумачення, використовується описовий переклад, який полягає у заміні оригінальних слів словосполученнями в мові перекладу з адекватним збереженням їхнього змісту. Під час застосування описового перекладу важливо переконатись, що в мові перекладу відсутній перекладний відповідник. Слід пам'ятати, що якщо перекладні словники ще не зафіксували нового терміна, його слід пошукати у перекладеній літературі, щоб уникнути створення термінологічних дублетів у мові перекладу.

Для здійснення адекватного описового перекладу необхідно добре знати предметну сферу тексту, що перекладається для того, щоб правильно розкрити зміст позначеного терміном поняття. Наведемо наступні приклади перекладу термінів описовим способом: *burning – запис компакт диска; cross fade – плавний перехід від одного звукового фрагмента або відеокліпа до іншого; deluxe – розширена версія*

програмного пакета, яка включає додаткові програми чи можливості; freeware – безкоштовне програмне забезпечення; software – програмне забезпечення; log – текстовий файл звіту, в який записують всі дії, які виконує програма, і їх результати; shareware – умовно-безкоштовне програмне забезпечення, з яким можна працювати протягом певного часу; wizard – інтерактивний інструмент для покрокового використання різних операцій; protocol – метод передачі даних.

Якщо значення англійського терміна повністю відповідає значенню українського, переклад визначається як еквівалентний. Цей вид перекладу досить поширений у перекладацькій практиці англійських комп'ютерних термінів. Наведемо наступні приклади еквівалентного перекладу: *keyboard – клавіатура, memory – пам'ять, message – повідомлення, mode – режим, notepad – записна книжка, pitch – рівень, screen – екран, desktop – робочий стіл, network – мережа, bar – панель, drive – дисковод, error – помилка, lock –блокування.*

Таким чином, дослідивши проблему перекладу та його особливості у галузі комп'ютерних наук та інформаційних технологій, можна зробити висновок про те, що для інтерпретації англомовних комп'ютерних термінів та породження на цій підставі українських відповідників використовуються усі досліджені нами способи перекладу. Результати дослідження засвідчили, що динамічний розвиток комп'ютерної терміносистеми в умовах сучасної глобалізації світу та постійні інноваційні процеси в комп'ютерній техніці спричиняють необхідність розширення термінологічних досліджень і вдосконалення способів і методів перекладу англійської терміносистеми цієї галузі різними мовами, у тому числі і українською. Здійснений аналіз термінологічних одиниць може послужити основою подальших досліджень у сфері перекладу комп'ютерної терміносистеми, що сприятиме взаєморозумінню фахівців досліджуваної галузі на міжнародному рівні.

Література

Бархударов Л.С. Уровни языковой иерархии и перевод. – Тетради переводчика., 6 вып. – М.: Высшая школа, 1969. – 230 с. *Єнікєєва Є.М.* Особливості перекладу комп'ютерних термінів на украïнську мову // Науковий вісник. – Суми: Вид-во СумДУ. – 2001. – № 5. – С. 54-59. *Кияк Т.Р.* Про засади формування сучасної української термінології // Тези доп. міжнар. наук. конф. "Пробл. української науково-технічної термінології". – Львів.: Вид-во Львів. політех. ін-ту. – 1993. – С. 13–15. *Селіванова О.О.* Сучасна лінгвістика: термінологічна енциклопедія. – Полтава: Довкілля-К, 2006. – 716 с. *Черепанов А.Т.* Англо-русский словарь по компьютерным технологиям, информатике, электронике и связи. – М.: Изд-во "Рус. яз.", 2000. – 496 с.

ХАН О.Г.
(Херсонський держ. ун-т)

ВПЛИВ ТВОРЧОЇ ІНДИВІДУАЛЬНОСТІ ПЕРЕКЛАДАЧА НА ПРОЦЕС І РЕЗУЛЬТАТ ПЕРЕКЛАДУ

Переклад являє собою творчу діяльність, що потребує цілого комплексу знань, умінь та навичок і насамперед, здібності робити правильний вибір, який враховує всю сукупність лінгвістичних та екстралінгвістичних факторів, урахування яких відбувається почасти інтуїтивно, в результаті творчого перекладацького процесу і кожен перекладач різною мірою володіє вмінням успішно здійснювати процес перекладу. Найвищу ступінь такого вміння називають мистецтвом перекладу. З цього приводу так висловився М.К. Гарбовський: «Переклад як і будь-який вид мистецтва